

Dr. Kolláth György

Az alkotmányjogban az OVB rövidítés az Országos Választási Bizottságot jelöli. December 18. óta a „B” betű akár a blamázs rövidítése is lehetne. Az Országgyűlés az 1997. évi C. törvény alapján, a belügyminiszter indítványára – „a pártok véleményét is figyelembe véve” (így szól a törvény!) – megválasztotta az OVB öt rendes és két póttagját. A döntés jellemzi a koalíció jogfelfogását, egyben a „polgári” kampány-politika természetét. A régi OVB-tagok közül senki sem maradt, ellenben az új kiválasztottak nagy többségét a jobboldalon azonosítja a közvélemény. Balról, középről (szinte?) senki sem futott be. A poszt, e fizetett tisztség ugyanakkor törvénybe iktatott, valóságos, garantált függetlenséget feltételezne.

Cím
Országos Választási Blamázs
Dátum
2001.12.23.

A választási eljárásról szóló törvény preambuluma a „demokratikus és megfelelő biztosítékokkal övezett” eljárás eszményére épül. Törvényi alapelv, „sűrített jog” pl. a tisztaság megóvása, a csalás (mely bűncselekmény volna!) megakadályozása, továbbá az esélyegyenlőség, a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás, a pártatlanság és a hitelesség követelménye. Egy demokratikus jogállamban ezek az elvek megszabnák a részletszabályokat, s a választási döntéseket, így a politika mozgásterét és a jogalkalmazás koordinátáit. Még akkor is, ha kiélezett küzdelemre kell számítani, és akkor is – sőt: pláne akkor -, ha a felek nem nagyon bíznak egymásban. Nem kell jogásznak lenni ahhoz, hogy ki-ki lemérje a szabad választások elvi zsinórmértékeinek megvalósulását a december 18-i parlamenti döntésben. Ami történt: blamázs! Éppolyan ciki, mint amikor a trükkös zenész decemberben vesz egy baltát, majd áprilisban vesz hozzá zongorát is.

Látszólag pedig az elvekben mindenki egyetért. Képtelenség - szükségtelen is - volna egy törvény preambulumát vagy alapelveit megtámadni az Alkotmánybíróság előtt. Azok jók, bár azokat mintha senki sem merné szembesíteni a köznapi, riasztó tényekkel. Ez baj. Négy éve, talán épp ezért – és esetünkben is - az a kormányzati gyakorlat, hogy a sértetten, hipokrita módon bizonygatott elvi ígényt tudatosan vállalt „megkerülő csel”, elvtelen konkrét cselekvés követi. Ez a tett alkotmányos elveket diszkreditál, miközben többnyire formálisan még belül van a konkrét norma határain. Rendszerint létező hatáskör kíméletlen kiaknázása folyik, mindenféle elvi skrupulus nélkül. A véletlen a buták istene, nos az ifjak szemlátomást semmit sem bíz(ná)nak a véletlenre. Ebben pedig elmennek a végső határig, néha azon túl is. Magyarország a falmelléki elvárások országa. Itt direkt beavatkozás nélkül is sokan tudják, mi a kötelességük. Baj esetén pedig majdnem minden kihozható szalonremire: legfeljebb a mód (lesz) nem egészen megfelelő, de a verdikt szerint a lépés jobbára legitim. Csak legalább ne volnának közben krokodilkönnyek, bicskanyitogató magyarázkodások, műfelháborodások!

A környezetemben az ügy kapcsán naiv elismerést, gyermeki hitetlenkedést látok. Nahát!? Olyanfajta naivitás persze ez, mintha azt hinnék: a kindertojást a „kindermagos tyúk” tojja! Valójában egyszerű sumákság történt. Még ki sem sült a cipó, máris vajazzák. Főleg az a rossz jel, hogy az OVB-választás az ön- és közbizalom vesztes hiányát jelzi. Régi indiai mondás: a bizalom, mint a vér, ha egyszer kiáramlott, nem könnyen megy vissza az erekbe. Ez sem számít. Mintha megtört volna a hit, hogy fair körülmények között is lehet nyerni?! Ezért jön a „turbó-fokozat”, s akinek nem tetszik, majd a választások végén jogorvoslattal élhet. Ennyi!?

Közjogilag - ha egyáltalán az Európában honos elvektől, értékektől eltekinthetünk - e választás aligha támadható. Nem lehet vele szemben pl. a köztársasági elnökhöz, az Alkotmánybírósághoz fordulni. A parlament – eltérően a többi, 2/3-os választási döntéstől – itt jogosult volt feles szavazással új OVB-tagokat választani. A 2002. április 7-ét jócskán

Dr. Kolláth György

megelőző lépés kapkodásszerű, mégis belefér a törvénybe. A belügyminiszter – állítólag – kapott 28 személyi javaslatot, s abból 7, a törvény szerint nem kizárt férfit terjesztett elő. Akár azt is megtehetette volna, hogy 7 reaktivált rendőrtisztet jelöl?! A jogban a pártjavaslatok „figyelembe vétele” nem jelent egyetértési, illetve vétőjogot. Mindez – szerintem – így együtt alkotmányellenes baki, de egyelőre ez van. Elvi összerendezések híján viszont a dolognak „mindössze” a politikai, társadalmi legitimitáció szempontjából van stichje. 20 évvel ezelőtti korokat idéz, amikor mindenki – úgymond – a Hazafias Népfront jelöltje volt. Ma a miniszteré. Mit sem számít, hogy anno Kuncze másként csinálta. Hol van már ő?

Nagy arc, illetve jó adag félelem kell tehát ma egy ilyen „pártos” húzáshoz. Az ugyanis a politikai kultúra, együttműködés és egyensúly félretételét mutatja. Nem csoda, hogy az Európa Tanács is felfigyelt rá. Ettől különböző, politikai taktikai kérdés, hogy ki és mikor, miért hív be majd külföldi megfigyelőket.

Az OVB-választásnak – a testület kompetenciáját ismerve – igen nagy tétje volt. Az OVB nem gittegyet. 14 pontba foglalt kőkemény felhatalmazása, jogköre van. Szemelvények: az OVB jogosult a választási jogszabályok általános, megfellebbezhető, állásfoglalásban történő értelmezésére, s ez által a joghézagok betömésére. Hatásköre kiterjed a pártlisták, a jelöltek, s a jelölő szervezetek bejegyzésére, illetőleg ennek megakadályozására. Dönt az un. kifogások elbírálásáról, továbbá akár meg is semmisítheti a választási eredményt, ha a törvényt sértés – pl. a kampánycsend megsértése – az eredményt „érdemben” befolyásolta. Itt határoznak a parlamenti küszöb (ma: 5 %) elérésének meglétéről, de még inkább az országos listára jutó töredékszavazatok elosztásáról is. Sima törvény bármilyen egyebet is még OVB-hatáskörbe utalhat. Igaz, a testület döntése ellen kifogás terjeszthető elő a Legfelsőbb Bírósághoz. Ehhez azonban több gyakorlati korlát kapcsolódik: „A ...kifogásban pontosan meg kell jelölni a törvényt sértést, és annak bizonyítékait is, általános jellegű kifogás elbírálásra nem alkalmas”(BH.1999. 190.sz.). „A bíróság választási ügyben a hiányosan benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül elutasítja” (BH 1999. 49.sz.). Választási ügyekben szigorú, 1-3 napos jogvesztő határidők vannak: „Választási ügyben a határidő elmulasztása miatt igazolási kérelemnek nincs helye” (BH.1999. 46.sz.). Egy esetlegesen kedvezőtlen OVB-döntés után tehát hendikeppel futhat a pénze után a panaszos.

A parlamenti döntés és a megválasztott személyek megítélése nem ugyanaz. Az új megbízottaknak mindenekelőtt gratulálni illik. Kísérje sok szerencse a munkájukat! Szükségük is lesz rá. Felteszem, hogy a „körülményeknek” ők sem igazán örülnek. Többüket akcióközelből ismerem: tisztességüket semmi este sem vitatnám. Más kérdés, hogy nem hozhatta volna őket ilyen helyzetbe a szűklátókörű politika. Régen egy király - egy cigány elve volt. Ma?

A magyar igazságügy-miniszter a Házban a szavazás napján a jogorvoslat lehetőségéről és szaktekintélyek méltatlan megtiprásáról értekezett. Összekeveri az okot az okozattal. Tengeren túli kollégája, J. Ashcroft például ezt vallja: a kormányzásban olyan emberekre van szükség, akiknek elveik vannak, és elveiket jobban szeretik, mint az állásukat. Makó – Jeruzsálem – (Washington).